

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Kulmonostorutca 181. szám.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor a. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelben. Ára évnegyedre 3 ft. o. 6.
Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. 6. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A „nyitási” cikkek sora után 20 kr. előleg befizetés mellett a szerkesztőséghez csatlandók.

KIADÓ-HIVATAL:

Kőszepes, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás

K. KÖZLÖNY

ápril-június évnegyedére.

Egész évre 12 forint o. ért.

Fél évre 6 „ „ „

Évnegyedre 3 „ „ „

Tisztelt előfizetőink az előfizetési pénzeket kiadónk STEIN JÁNOSHOZ (bel-közéletek Stein könyvkereskedése) méltóztatásuk beküldeni, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

A „K. Közlöny” szerkesztősége.

Mezőségi inség, s annak enyhítése.

Volt szerencsénk jelenteni, hogy a mezőségi inségben szenvedő nép fölségéllésére gróf Teleki Miksa ur részéről 500 ft. s m. frátai birtokos Vélits Károly ur részéről 5 ft. összesen 505 ft. o. ért küldetett be szerkesztőségünkhez.

Nyilvános számadás gyanánt ezennel jelentjük, hogy e kegyes adományképpen gyűlt összeget követezőleg osztottuk fel:

I. Minthogy az inségre jutott terület nagyobb része Kolozsmegyébe esik, főispán báró József La-jos ur ö nméltóságának átadtunk 250 ftot o. é.

II. Dobokamegye főispánja báró Bámfy Dániel ur ö méltóságának átadtunk 150 „ „ „

III. A tordamegyei inségtőlgyi bizotmányak (alelnök Szigethi Sándor urhoz czimezve) posta útján elküldtünk 105 „ „ „

Összesen: 505 „ „ „

azaz ötszáz és öt forintot osztr. értékben.

Midőn ezen nyilvános számadatot közlé tennők, ujabbán is felszólítottunk mindenkit, a kinek a sora kegyéből hasonló áldozatot, habár csak fillérekben is, tenni módja van, siessen az emberbaráti ére ny gyakorlatainak nemes példáját követni, s másokat is annak követésére bírni. Örömmel fogunk feljegezni s rendeltetésre szerint illető helyre eljuttatni minden legkisebb összeget, mely e célra szerkesztőségünkhez beküldetik.

Kolozsvár, ápril 5-én 1866.

A „K. Közlöny” szerkesztősége.

Pest, április 1. 1866.

(D.) 1861-ik évben, midőn az uralkodó Fölség az abszolút rendszert megszüntetése s a magyar alkotmányosság helyreállítására biztató kilátások mutakoztak, Olaszországban Garibaldi titkos forradalmi törekvései, Velenze izgatottsága hatottak vissza a kiegyenlítés művére.

A magyarok közt a politikával kevésbé foglalkozó közönségben igen sokan úgy okoskodtak, hogy a királyi házat a népforradalom fenyegető réme üzi a kiegyenlítés megkísértése felé, a mely feltevés az uralkodói jóakarát nyomtatékát tompította, míg más részről az osztrák reactio a magyarokat törekedett gyanúsítani forradalmi magatartással, s visszajeszteni a békülékeny koronát attól, hogy akkor adja kezébe egy forradalmi nemzetnek szabadságát és autonómiáját, midőn a népek forradalma kiván Európában szövetkezni a legitimítás ellen.

Véleményünk szerint sem egyik sem másik gyanúsításnak nem volt igaza.

A dinastia tizenkét évi sorvasztó tapasztalatok után természetesen is következtesen jött azon meggyőződésre, hogy a monarchia erejét azon nemzet passiv ellentállása, mely alkotmány szerűleg Szent István fényes koronájával erősítette a dinastiát, folytonosan csökkent, hogy egy akkora országot és nemzetet, mely a dinastia fele birtoklását s fele hatalmát foglalja magában, törvényei s kötött szerződésai eltiprásával kormányozni nem lehet. És a dinastiának ezen meggyőződése éppen nem volt oly új, hogy azt az európai forradalmi mozgalmaknak kellett volna tulajdonítani; mert hisz épp úgy rájött ezen meggyőződésre Rudolf császár beolvasztó törekvései után Miksa császár, éppén úgy rájött Leopold után József, s II. József önmaga látta be, hogy a magyar királyságot a római császárságba beolvasztani nem lehet; s éppén így jöhetett rá a mostani uralkodó Fölség is, hogy ezen ös királyság még kevésbé foghat az osztrák főhercegségről e század elején elnevezett birodalomba olvadni, melyet a római császárságba sem tudtak beolvasztani

akkor sem, midőn e császárság hatalma a spanyol alpokig terjedett.

A centralista lapok általalanul vitatják a magyar alkotmányjoggal szemben az osztrák birodalomnak birodalmi igényeit, midőn Ferencz császár letette római császári címét, s örökös tartományainak complexumát austriai császárság névvel nevezte el, akkor határozottan kinyilvánítá és elismerte, hogy ezen új czimnek semmi vonatkozása nincs és nem lehet a magyar királyi korona államjogára nézve, mely amaz új czimű császársággal is valamint az addigi római császársággal más viszonyban nem állott, mint a dinastia közös birtoklásának azon megoszthatatlanságában, melyet a practica sanctio folytán megkött örökösödési jog biztosított a dinastiára nézve, s a mely kötésnél fogva Magyarország és Austria ezen közös dinastia alatt álló összes birtok-határait kölcsönösen és együttesen védeni tartozott.

E védelmet a magyar királyság soha sem is tagadta meg, országgyűlésről országgyűlésre megszavazták s kiállították a magyar lovas és gyalog ezredeket, s így kiállított, s hadi adónkból — a mit szintén országgyűlésünk szavaztak meg — ellátott fegyvereseink becsülettel meg is harcoltak a közös birodalomnak nemcsak védő, de támadó harczaiban is a törökök, poroszok, spanyolok, olaszok és francziák ellenében.

Nem volt tehát soha szükség, hogy az osztrák hercegségről nevezett császárságba a magyar királyságot beolvasztás, s a hányszor ezt az osztrák kormányra felvergődött német theoreticusok megkísérték, mindannyiszor annyira elgyengíték a birodalmat, miképp az uralkodók trónjuk fentartása érdekében mindig azon meggyőződésre jöttek, hogy Magyarország nem lehet a német doctor urakkal despotizálni, s hogy Austria csak egy kibékített s neki nem alárendelt, hanem vele társult Magyarországgal együtt képes fennállani mint európai nagyhatalom.

Ezen historiai tapasztalat megdönthetetlen igazsága, nem pedig az olasz háborúnak utána rezgett forradalmi mozzanatok határozták arra a dinastiát 1861-ben, hogy a magyar korona népét kibékítse.

Igen tévedtek tehát azok, a kik azt hiték, hogy az európai népforradalom fenyegetése kényszerítette a dinastiát a kibékítő nemes kezdeményezésre, sőt ellenkezőleg éppen azon mozgalom propagandája gyakorolt kisebb nagyobb befolyást a magasztos kezdemény meghiusulására s a Schmerling-rendszert időszerű lehetőségére.

Más részről éppén egy csalatkoztak a centralista lapok, midőn a magyarok szigorú magatartását esküvel biztosított törvények mellett, a forradalmi biztatások s separatistikus törekvéseknek tulajdonították.

Fordítottak volna ők vissza a magyar történelem lapjaira, melyből egész világ tud tanulni, csak az osztrák germanisatorok nem; és megláthatták volna azt, hogy a magyar mindig ellene állott hol fegyverrel, hol passivitással a németek beolvasztási törekvéseinek, Garibalditól vagy Napoleontól nem vár biztatást.

Egy ezer éves alkotmány oly szent tulajdona a nemzetnek, hogy azt semmi áron más nemzetek elhatárolása kedvéért föl nem áldozhatja; s az tehát, hogy nemzetünk alkotmányát szigorúan védi, sem kibiztosítás, sem separatistikus törekvés, hanem hazafi, polgári s becsületbeli kötelessége egy nemzetnek, a mely nem akar az ősei által szerzett hazának árulója lenni.

Im most megint ott állunk, hogy a Schleswig-holsteini kérdésből per longum et latum háboru s talán világháboru kérdése nőtte ki magát.

Ma megint azt hiszik a korlátozottabb belátású politizálók, hogy az uralkodó e fenyegető háboru miatt kénytelen tuskén bokron át alkotmány-viszályunkat kielégíteni.

S másfelől a német centralisták éppén ellenkezőleg titkos örömmel gondolnak arra, hogy ezen háborus zivatar miatt, főként miután már a porosz király Viktor Emanuellel is szövetkezni kezdett, a magyarok nem lehetnek megbízhatók az önkormányzásra, s ha a hatalmat kezünkbe adnák, mindjárt kész volna a forradalom.

Ez állítás is épp oly oktalan. Egy kibékített nép bajosabban megy bele a forradalomba, mint egy békületlen s jogaiban elnyomott nemzet.

És nem hiszszük, hogy a magyar harcosok nagyobb lelkesedéssel rohanjanak a birodalom védelmére azon esetben, ha őket az osztrák hadügyminiszterium soroztatja be, mint hogyha a magyar országgyűlés szavazna meg ma pár száz ezer fegyverest, s azt egy magyar bel- és hadügyminiszterium állítana ki toborzás és sorozás útján?

Hogy annyi elegy-belegy nemzetiség közt, a mennyiből Austria s Magyarország áll, s a mely nemzetiségeket Schmerling ur corumpáló rendszere annyi felé elbolondított, európai zavar esetében bellázadás kisebb vagy nagyobb mérvben üthetné ki magát, kivált ha azt aképp szítanák, mint 1848-ban, az bizony fájdalom, megtörténhetnék; de hasonló eset épp úgy adhatja elő magát azon esetben is, ha egy nemzet alkotmányos szabadságát továbbra is eltiporják.

Mihelyt Austria ösztöniséggel marad saját kötésszerű jogainak határai között s nem kívánják politikussai sérteni a magyar kötésszerű jogait; mihelyt Magyarország egy dinastia alatti önállása ellen titkos áskálódások s izgatások nem történnek, azonnal nincs semmi lázadás sem a magyar, sem az osztrák részeken; s Uralkodónk nagy hatalma bírja azon természetes támaszt, melyről bizvást nézhet szembe az európai eseményekkel.

A magyar királyságnak van joga és szabadsága s neki nem kell a forradalomtól várnia azt, éppén ezért a magyar nem forradalmi, hanem legitim nemzet. Forradalmivá csak az által válhatik valaha, ha jogaiból, szabadságából kiforgatják.

Ennélfogva a magyar jogot nem eltiporni kell azért, hogy a magyart megóvják a forradalomtól, hanem a magyar jogot helyre kell állítani azért, hogy a forradalmi szellemnek semmi gyuanyagja ne maradjon egy szabad nemzet törvénytelen elnyomásában. És helyre kell kivált azért állítani, mert a királyi ház nem a forradalom, hanem a legitim jog alapján uralkodik; feladata tehát uralkodása alapján, a legitim jogot védeni minden támadás ellen.

Az Uralkodó felség igen bölcse belátással ezen álláspontot foglalta el. Ennélfogva azt hiszszük, hogy a porosz háboru fenyegetése, sőt esetleges kitörése sem fogja megszakítani azon országgyűlési tractatus folyamatát, mely a magyar alkotmány visszaállítására céljából már kezdetét vette.

S habár több hírek terjedtek az országgyűlés valószínű elnapolásáról, mi e híreknek nem adunk hitelt, ha a porosz háboru kiüt is, a magyar országgyűlés együttléte s a működésében helyezett remény és bizalom csak erősítésére szolgál a koronának s hátorítására fegyveres erőnknek.

Pest, mártius 27.

Tisztelt választóink! Régen a választók az országgyűlési események folyamáról tudomást főleg küldöncik tudósításaiból nyertek. Nem csak helyes, de kötelessége is vala a követeknek az országgyűlés tárgyalásait, eseményeit küldöiknek elmondani. Megváltoztak azonban a viszonyok és módosultak vele a kötelezettségek. Nem oly régen volt, sokan emlékezhettek reá választóink közül, midőn tudósításokat kapni az országgyűlésről nem könnyű dolog volt; azok terjesztése kereset tárgyává is válhatott. Rendre azonban a nyilvánosság szelleme terjeszkedett. Előbb csak nagy általánosságban szóltak a hírlapok és röviden a vitaközlésekről, elhagyva a neveket, elburkolva az eseményeket. Majd körülhírták a személyeket, vita tárgyává tették hasábjainon is a köznap tárgyakat; most pedig minden hírlap nyíltan, háborítlanul adhatja a tanácskozásokat, az országgyűlés működésének minden kisebb nagyobb mozzanatát. És oly terjedelműek váltak a hírlapok, oly fokra emelkedett a közleési ügyesség, hogy nagy iven hetenként hatszor megjelenő lapjaink mindjárt másodnap elbeszélést adják az eseményeknek; és hasábjainon feltalálható minden a mi érdekes a jegyző- vagy irománykönyvben, sőt magában a beszédek tárában is. Ha összehasonlítjuk e tekintetben jelen napilapjainkat régebbi hetenként egyszer, kétszer megjelenő, kis terjedelmű lapjainkkal, szembetűnő az előhaladás.

Nincs tehát mostanra semmi szükség, hogy a mindennapi események folyamáról értesítse a képviselő küldöt: fellelhetők azok naponként a hírlapokban. Igen helyesnek véljük azonban, ha a szíves érdeklődés továbbra is fentartatik küldöttek és küldők közt. Így lesz lehetséges legigazabban kitudni és képviselni a vidéki közvéleményt, érdekeket és egyeztetni ki a helyi felfogást az országos, általános nézetekkel. Bátrak leszünk tehát időről, időre néhány sorral vázolni azon felfogást, melylyel mi, ügyeink állását illetőleg, bírnunk.

Ösmerik hegyetek a magasztos trónbeszédet, melylyel ö Fölsége mult decemberben az országgyűlést megnyitotta; ösmerik a képviselők házának, valamint a főrendi háznak ama trónbeszédre válaszó feliratát; ösmerik azt a k. k. leiratot, mely ezekre válaszul jött mindkét házhoz; ösmerik amaz aggodalmakat, melyekre az okot adott; ösmerik az újabb felirati tervet, melyet a képviselők háza egyhangulag elfogadott, és mely jelenleg a főrendekhez van átküldve, hozzájárulás végett, és ott busvét után kerül szönyegre. Eme feliratokban telt az országgyűlés eddigi munkálkodásának legnagyobb része. És méltán; mert azokban azok a jogi elvek vannak főleg fellejtve, megállapítva, melyek nélkül bármely törvényhozótestület működése az idő szélelyeinek, a véletlennek van kitéve. Kilátszik azonban mindkét feliratról tiszta öntudata annak, hogy az országgyűlésnek feladata nem csak a jogi szempontot csorbitatlan megvédeni, hagyni az utódokra; de egyszersmind házáknak rendkívüli bonyolult és nehéz körülményeit rendezni és állami létünknek az osztrák birodalom viszonyaival egyensúlyba hozni. És így ki van nyilatkoztatva első, valamint második feliratunkban is, nem csak amaz egyensúlyba hozás szükségessége, de egyszersmind a remény a magyar korona önállósága megtartása mellett, annak megfelelő tervet készíthetni, olyat, mely egyfelől a birodalom egységét, jóllétét nem kockáztatja; másfelől a magyar korona országai méltányos és törvényes igényeinek megfelel. Hogy pedig az országgyűlés ezzel nem akar üres ígéretek tenni, bizonyítja az, hogy ámbár egyetértésre jutni a kormányról a jogi elmélet terén mind mostanig se sikerült, hogy a drága idő ne pazéródjék meghatározatlan pontig arra: kinevezett egy bizotmányt, mely a közös ügyek minőségéről és azoknak az államéletben mikénti kezeléséről lesz tervet adandó; ki egyet-mást, melyhez a szokásos 1/3 arányban a főrendek is hozzájárultak, mely a Horváthország által megválasztott és busvét után megérkező bizotmányról a horváth-kérdés rendezését veszi vizsgálat alá, és ki egy harmadikat, melynek feladata tervet dolgozni a számtalan és nagyhorderejű kérdések tömegében némi rendet készíteni, a helyes egymásután megállapítani, valamint azt is, hogy micsoda tárgyakra és hány tagból álló bizotmányokat lesz szükséges küldeni.

Bármennyire is zajtalanul, és minden szóözüen kiküldésével is történtek eme bizotmányok kiküldései, azokban látjuk egyik legfőbb zálogát jelen országgyűlés tette kész, békülékeny munkálási szellemének. Ugy hiszszük, bátran mondhatjuk két vezérelvnek, melyet az országgyűlés követ: megvédeni a jogot; ernyedetlenül munkálkodni egy, a régi viszonyokból helyesen és természetesen folyó kibékülésen.

Tagadhatlan, hogy mindmostanig jelentékeny a felfogási különbség ö Fölsége kormánya és az országgyűlés közt; de ez nem zárja ki a kiegyezés lehetőségét. A nevezetes pontok mellett igen jelentékeny találkozási pontok is vannak. Eltérési pontok: az országgyűlés szerint a jogfolytonosság érvénye nélkül nem levén értelme a törvénynek, kívánja a törvényeknek, és azok közt az oly fontos 1848 ki cikkelyeknek helyreállítását; a kormány maga is vallja a jogfolytonosságot, szerinte azonban, miután ö Fölsége vállaira nemcsak a magyarok, az osztrák birodalom uralkodó terhei és kötelezettségei is neheznek, és minthogy a 48-ki t. némelyike, rögtön alkalmazhatatlan, vagy kellelőleg nem körülírt: az alkalmazás előtti átvizsgálás nélkülözhetlen. Ez oly nevezetes felfogási különbség állásának gyökérszála bonyodalmas viszonyaink természetétől annyira közvetlenül fejlődtek, hogy előleges, elméleti tisztázabozatalára alig számíthatunk. Segíthet azonban a gyakorlat; sőt annak segitnie kell. Felemlítjük a találkozási pontokat: ö Fölsége valamint az országgyűlés a practica sanctio alapján kívánnak állani; ö Fölsége éppén úgy óhajta a kibékítést, az államviszonyok megállandóságát, mint maga az országgyűlés. Mintán annyiszor emlegették jobbról és balról, hogy „várhatunk”, egyszerre mindenki állítja, hogy magának

